

TÜRKİYE İMALAT SANAYİİNİN ANALİZİ

(2005-2010 DÖNEMİ, 22 ANA SEKTÖR İTİBARIYLA)

Kalkınma

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü

Ankara - 2012

Kalkınma

**TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.
EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ**

ISBN 978-975-7406-89-1

www.kalkinma.com.tr
esam@kalkinma.com.tr

EDİTÖR

Mustafa ŞİMŞEK

KAPAK TASARIM VE MİZANPAJ

Serdar ŞAHİNKAYA
Çağrı RÜSTEMOĞLU

BASKI VE CİLT

Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Bölgesi Matbaacılar Sitesi 1514. Sokak
No: 28-30 Yenimahalle / ANKARA
Tel : (0312) 395 25 80 **Faks :** (0312) 395 25 84
www.pelinofset.com.tr

BİRİNCİ BASKI

1.500 Adet.

BASIM YERİ VE TARİHİ

Ankara, 2012.

Her Hakkı Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.' ye aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
Bu kitap Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.
Para ile satılmaz.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ (YÖNETİM KURULU BAŞKAN VEKİLİ).....	V
SUNUŞ (GENEL MÜDÜR VEKİLİ)	VII
ÖNSÖZ	IX
SEKTÖRLER VE HAZIRLAYANLAR LİSTESİ	XI
İmalat Sanayi ve Ana Sektörlerinin Performans, Yapısal ve Mekânsal Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi.....	1
15. Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı.....	47
16. Tütün Ürünleri İmalatı	97
17. Tekstil Ürünleri İmalatı.....	135
18. Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi ve Boyanması	185
19. Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı ve Ayakkabı İmalatı.....	231
20. Ağaç ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	279
21. Kâğıt Hamuru, Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	329
22. Basım ve Yayımlar; Plak, Kaset ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması	375
23. Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı	421
24. Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	467
25. Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	519
26. Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	561
27. Ana Metal Sanayi.....	509
28. Makine ve Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı.....	661
29. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı.....	713
30. Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı	759
31. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı	793
32. Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları İmalatı	843
33. Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı	893
34. Motorlu Kara Taşıtı, Römork ve Yarı Römork İmalatı.....	941
35. Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	989
36. Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar	1035

YÖNETİM KURULU BAŞKAN VEKİLİNİN SUNUŞU

Kalkınmanın finansmanına bugüne kadar geliştirdiği enstrümanlar ve yaklaşımlarla destek olan Türkiye Kalkınma Bankası, bu kez de Türk İmalat Sanayisini çok sayıda değişkenle ve alt sektörler bazında irdelediği bir çalışma ile değerlendirerek, geniş kapsamlı ve titizlikle hazırlanmış bir eser ortaya çıkarmış bulunuyor.

Bilindiği üzere, kalkınmada bilhassa imalat sanayinin yapısının, gelişme yönlerinin ve rekabet durumunun ortaya konulması, başta ülkemizin en önemli meselelerinden birisi olan dış açıkla mücadele olmak üzere, ekonomik gücümüz bakımından son derece önemlidir. Sanayimizin uzun vadeli ve kalıcı politikalara dayalı olarak geliştirilmesi için alınacak yapısal önlemlerde yararlı bir kaynak olacağından hareketle, bu çalışma verilerinin ve değerlendirmelerinin zamanlama olarak da çok isabetli olduğunu düşünüyorum.

Bu çalışmayı gerçekleştirerek, ülkemizin kalkınma hamlesine analitik ve stratejik çalışmalarla da destek verdikleri için Türkiye Kalkınma Bankası'nın yönetim kadrosu ve uzmanlarına tebriklerimi iletiyorum.

Ahmet YAMAN

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkan Vekili

GENEL MÜDÜR VEKİLİNİN SUNUŞU

Kurulduğu 1975 yılından bu yana sanayi, turizm ve enerji sektörleri başta olmak üzere, ülkenin üretim kapasitesini artırıcı, istihdam sağlayan, bölgesel gelişme farklarını azaltmaya yönelik, döviz sağlayıcı yatırım faaliyetlerinin finansmanına orta ve uzun vadeli kredileri ile destek olan Bankamız, kamu sermayeli bir kalkınma ve yatırım bankası olarak, ülke ekonomisinin ihtiyacı olan diğer alanlarda da hizmetler sunmaktadır.

Bu kapsamda; Bankamız tarafından gerçekleştirilen makroekonomik araştırmalar, ülke raporları, bölgesel araştırmalar, sektörel değerlendirme raporları, rekabet gücü analizleri, eğitim faaliyetleri ile ülke yatırımcısı yanı sıra, sektör araştırmacıları, bilim camiası mensupları, kamu bürokrasisi ve özel sektör mensuplarının ihtiyaç duyabileceği konularda da çalışmalar gerçekleştirilmekteyiz.

İlki 2007 yılında yayınlanan ve yukarıda belirttiğimiz tüm kullanıcılar tarafından büyük bir ilgi gören *“Türkiye İmalat Sanayiinin Yapısal Analizi ve Sektörel Performans Değerlendirmesi”* çalışmamızda Türk İmalat Sanayiinin ve 22 alt sektörünün 2006 ve öncesi dönemine ilişkin çok boyutlu bir değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmayla ile de 2005-2010 dönemi için yine Türk İmalat Sanayi ve 22 alt sektörü daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde ele alınarak, sektörlerin gelişmeleri, birbirleri ile etkileşimleri, farklı göstergeler bazında gösterdikleri performans ve global kriz öncesi-esnası-sonrası durumları incelenmektedir.

İçerdiği bilgi seti, yaklaşımı, sonuç ve değerlendirmeleri ile tüm kullanıcılara faydalı olacağını düşündüğümüz bu çalışmanın, alanında önemli bir boşluğu dolduracağını düşünmekteyiz.

Bu eserin ortaya çıkmasındaki emeklerinden dolayı, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü’ndeki tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Metin PEHLİVAN

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Genel Müdür Vekili

ÖNSÖZ

Müdürlüğümüzce bilhassa 2006 yılından itibaren Türk sanayisinin ve imalat sanayinin yapısına, gelişimine, izlenmesine, performansına ve rekabet gücüne yönelik çalışmalara önem verilmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalarımız, Bankamızın web sitesinde (www.kalkinma.com.tr) “yayınlar” bölümünde elektronik ortamda yayınlanarak tüm araştırmacıların ve ilgililerin erişimine sunulmuştur ve sunulmaktadır.

Şimdi yayınladığımız bu çalışma, ilki 2007 yılında gerçekleştirilen “Türkiye İmalat Sanayinin Yapısal Analizi ve Sektörel Performans Değerlendirmesi” başlıklı çalışmamızın içerik olarak geliştirilmiş ve son dönem verileri kullanılarak güncellenmiş olarak devamı niteliğindedir. Bu çalışmaya da Bankamız web sitesinden erişim mümkündür.

Çalışmamızın dönemi 2005-2010 olarak seçilerek, İmalat Sanayinin tüm alt sektörleri bazında bu dönem itibariyle sektörel gelişimler, reel göstergeler ışığında analiz edilmiştir. İmalat Sanayinin NACE Revize 1.1. ikili kırılımda 22 alt sektörü Üretim Yapısı, Dış Ticaret, İstihdam ve Verimlilik ve Fiyatlar ana başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca, her biri bağımsız bir sektör inceleme/değerlendirme raporu olarak da düşünülebilecek sektör raporlarında, sektörün imalat sanayine görece gelişimi ve sektörel karakteristikler de verilerek, sadece belirli alt sektörleri inceleyecek okuyucuların/ilgililerin talep ettikleri bilgiye kolaylıkla erişimi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, her sektör raporunun sonunda genel değerlendirme ve kriz öncesi ve sonrası durum değerlendirmeleri de yapılarak, sektörler hakkındaki temel bulgular yanında, 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan global krizin sektörleri etkileme derecesi ve etkilediği göstergeler hakkında da değerlendirme yapılmasına olanak tanınmıştır.

Alt sektör raporlarında sektörlerarası etkileşim ve sektörlerin üretim yapısı bileşenleri ortaya koyabilmek amacıyla Girdi-Çıktı analizi yöntemiyle bir değerlendirme bölümü de yer almaktadır.

Çalışmamızın imalat sanayinin bütününcü incelendiği ilk bölümünde İmalat Sanayi alt sektörleri itibariyle performans, yapısal ve mekânsal açıdan incelenmiştir.

İmalat Sanayinin 2005-2010 dönemi alt sektörlerinin performans ölçümü, kendi geliştirdiğimiz metodoloji ile gerçekleştirilerek, dönem içindeki her yıl ve dönem geneli için 22 alt sektör performansı değerlendirilmiştir.

İmalat Sanayinin yapısal analizi ise Girdi-Çıktı tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İmalat sanayinin mekânsal analizinde ise kümelenme yaklaşımı çerçevesinde ve Düzey 2 bölgeleri bazında alt sektörlerin yoğunlaşmaları analiz edilmektedir.

Çalışmamızda, ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu ve Milli Prodüktivite Merkezi (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Verimlilik Genel Müdürlüğü) verileri kullanılmıştır. Bu konuda, bilhassa istatistiklerin temin edilmesi ve bu istatistiklerle ilgili detaylı açıklamalar ve değerlendirmeler için yakın işbirliklerinden dolayı Türkiye İstatistik Kurumu çalışanlarına teşekkür ederiz.

**Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar
Müdürlüğü**

SEKTÖRLER VE HAZIRLAYANLAR LİSTESİ

Sektör Kodu	NACE Revize 1.1. Sektör Tanımı	Hazırlayan
	İmalat Sanayi ve Ana Sektörlerinin Performans, Yapısal ve Mekânsal Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi	Oktay KÜÇÜKKİREMITÇİ
15	Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı	Ömür GENÇ
16	Tütün Ürünleri İmalatı	Mustafa ŞİMŞEK
17	Tekstil Ürünleri İmalatı	Filiz KESKİN
18	Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi ve Boyanması	N. Leyla DOLUN
19	Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı ve Ayakkabı İmalatı	Seher OZAN
20	Ağaç ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	M. Ali KAFALI
21	Kâğıt Hamuru, Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İmalatı	Fulya BAYRAKTAR
22	Basım ve Yayım; Plak, Kaset ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması	Ahmet KANDEMİR
23	Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı	Erdal ERTUĞRUL
24	Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	Faruk SEKMEN
25	Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	M. Emin KARACA
26	Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	Yusuf MEDER
27	Ana Metal Sanayi	Dr. Serdar ŞAHİNKAYA
28	Makine ve Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	Emrah ERSOY
29	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı	O. Levent BOYA
30	Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı	Birgül OĞUZOĞLU
31	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı	Faruk SEKMEN
32	Radio, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları İmalatı	Emrah ERSOY
33	Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı	M. Oğuzhan ÖNEN
34	Motorlu Kara Taşıtı, Römork ve Yarı Römork İmalatı	M. Ali KAFALI
35	Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	Erdal ERTUĞRUL
36	Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar	O. Levent BOYA

